

СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА ЗА СЪСТАВЯНЕТО НА СТАТИИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В IATE

В настоящото приложение към **Наръчника за IATE** ([IATE Handbook](#)) са установени специфичните за българския език правила за: 1) съставянето и оформянето на определенията в статиите в IATE; 2) цитирането на контекст; 3) библиографското оформяне на източниците, посочвани в полетата „Източник на определението“, „Източник на термина“, „Източник на контекста“ и т.н.; 4) оценката на термина; 5) бележката за езикова употреба; 6) внасянето на промени в статии на други институции и 7) графичното оформление на статиите /добри практики/.

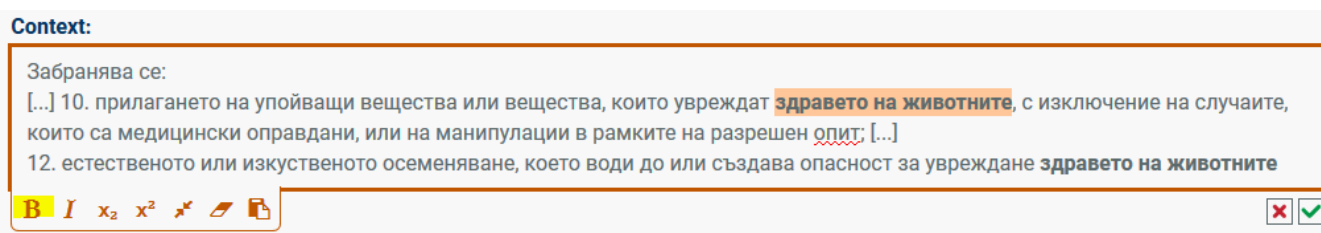
1. ОПРЕДЕЛЕНИЯ

За съставянето на определенията се прилагат правилата от [Наръчника за IATE](#), точка 12.2.2 DEFINITION¹.

Определенията на български език не започват с главна буква и не завършват с точка, а началното съществително не е членувано. Това е в съответствие със стандарт [ISO 704:2009](#), тъй като определението не представлява цяло изречение.

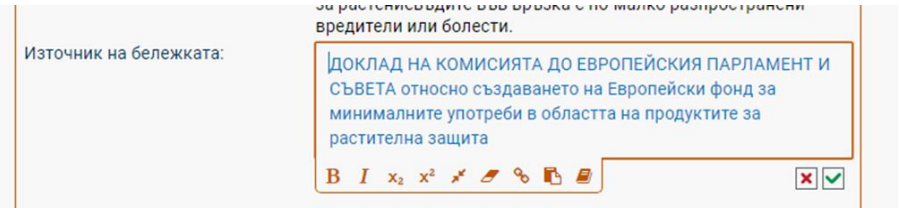
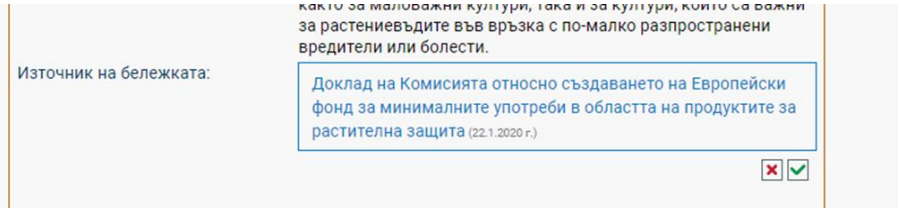
2. КОНТЕКСТ

За попълването на полето „Контекст“ в IATE се прилагат правилата от [Наръчника за IATE](#), точка 12.3.9 TERM IN CONTEXT. Цитатът, даден като контекст в това поле, НЕ се огражда с кавички. Илюстрираният с контекста термин се поставя в **получер шрифт (bold)** чрез съответния бутон или клавишна комбинация CTRL + B:

¹ Тъй като Наръчникът за IATE постоянно се актуализира, цитираната номерация съответства на актуалната версия към 17.9.2021 г.

3. БИБЛИОГРАФСКО ОФОРМЯНЕ НА ЦИТИРАНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ

Вид източник	Пример	Забележка
<p>1. Законодателство на ЕС</p>	<p>Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза</p> <p>Източник на бележката: </p> <p>Източник на бележката: </p> <p>Определение: употреба на продукт за растителна защита в дадена държава членка върху растения или растителни продукти, които: а) не са широко разпространени в тази държава-членка; или б) са широко разпространени, за да се отговори на извънредна необходимост от растителна защита</p> <p>Източник на определението: Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета, член 3, точка 26</p>	<p>Според Наръчника за IATE, т. 13.2.2 <i>EUR-LEX DOCUMENTS</i> с цел източникът да бъде предаден в по-стегната форма, се допуска непълно изписване на заглавията (например приемащата институция, датата и посочените изменени други актове — когато има такива — може да бъдат изпуснати). Модулът за търсене в <i>EUR-Lex</i> въвежда автоматично пълното заглавие от <i>EUR-Lex</i>, след което може да се коригира направената връзка (малки/големи букви, по-стегната форма и др.). При цитиране на конкретна разпоредба, тя се посочва със запетая след заглавието на акта.</p>
<p>2. Български нормативни актове</p>	<p>Закон за местните данъци и такси. Обн. ДВ. бр. 117 от 10.12.1997 г., посл. изм. и доп., бр. 38 от 10.5.2019 г. (20.6.2019 г.)</p>	<p>Посочва се заглавието на акта и кога и в кой брой на Държавен вестник (ДВ) е обнародван той, както и кога и в кой брой на ДВ са обнародвани последните изменения и допълнения</p>

	<p>Термин: минимална употреба</p> <p>Източник на термина: Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета</p> <p>Закон за защита на растенията. (29.1.2020 г.) Обн. ДВ. бр.61 от 25 юли 2014 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 февруари 2019 г.</p>	<p><i>(добавя се „посл.“). Ако не се добавя хипервръзка към съответния акт, в кръгли скоби се посочва датата, на която се прави записът, за да е ясно към коя дата е направена последно справка с цитирания акт и са били валидни последните изменения в него.</i></p>
<p>3. Речници, енциклопедии, учебници и др. подобни печатни издания²</p>	<p>а) от един автор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Михайлова, Л. Английско-български финансов и фискален речник. София: Жар - Жанет Аргирова, 2003, с. 12 • Стефанов, Г. Теория на международната сигурност. София: Сиела, 2008, с. 117 <p>б) от двама автори:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гърнев, Н., Хайтова, Ц. Речник по счетоводство. София: Си еМ ЕООД, 2004, с. 35 • Иванов, А., Илиева, Р. Курс по търговски сделки и несъстоятелност. София: Сиела, 2013, с. 199 <p>в) от авторски колектив*:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Семерджиев, С. Г. и др. Английско-български политехнически речник. София: Техника, 2007, с. 748 • Андрейчин, Л. и др. Български тълковен речник. София: Наука и изкуство, 2007, с. 366 • Аговска, А. и др. Схеми и определения по осигурително право. Ръководство за студенти. София: Сиела, 2015, с. 55 	<p><i>а) Библиографското описание се съставя по модел и трябва да съдържа следните данни: име на автора, заглавие на книгата, място на издаване, име на издателството, година на издаване, страница.</i></p> <p><i>б) Фамилното име се отделя от собственото със запетая. Собственото име се изписва изцяло или съкратено. Ако авторите са двама или повече, имената им се отделят със запетая. Пред името на последния автор може да се постави запетая или съюз „и“.</i></p> <p><i>в) Името на автора, заглавието и издателските данни се отделят с точка.</i></p> <p><i>г) Отделните елементи в издателските данни се отделят с двоеточие (между мястото на</i></p>

² Установените тук правила са адаптирани от правилата за библиографско оформяне в Официалния правописен речник на българския език (София: Просвета, 2012, с. 124—130). Адаптирането е с цел да се облекчи работата на терминолога (напр. не е задължително посочването на ISSN или ISBN номер), като същевременно на ползвателите на базата данни се предоставя достатъчна информация за откриването на цитирания източник.

	<p>г) от енциклопедия или речник***, чиито автори не са указани, се посочва само редакторът:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Стоманобетон“. Физико-математическа и техническа енциклопедия на БАН, т. 3, под редакцията на акад. Ячко Иванов. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 2008, с. 273 • „Дъскорезница“. Италианско-български и българско-италиански картинен речник, под редакцията на Райчо Радулов. София: Труд, 2006, с. 276 	<p>издаване и името на издателството) и запетая (между името на издателството и годината на издаване).</p> <p>д) Името на издателството може да бъде дадено съкратено, без думата „издателство“ и без кавички.</p> <p>е) Годината на издаване се дава с арабски цифри, без думата „година“ или „г.“</p> <p>ж) Страницата, на която се намира записаният термин. Съкращава се със „с.“</p> <p><i>*Посочва се само името на първия автор от колектива.</i></p> <p><i>**Посочва се терминът, за който се отнася цитираната статия от енциклопедията/речника (може да се пропусне, когато въведеният термин съвпада с термина в заглавието на статията от енциклопедията/речника).</i></p>
<p>4. Статии от вестници, списания, сборници и т.н.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пеев, И. Законът за авторското право и сродните му права и предизвикателството интернет. — В: Икономически живот, № 37, 13 септ. 2006, с. 1 • Петрова, Д. Общуването между ученици и учители: психологически аспекти. — В: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Философски факултет, 2011, Книга Психология, Том 100, с. 121 	<p>Библиографското описание трябва да включва следното: „Фамилно име на автора, собствено име (съкратено). Заглавие на статията. — Наименование на вестника, списанието или сборника, брой, (книга), (том), дата, страница или страници.“ Пред сведенията за вестника, списанието или сборника се пише „В:“. Ако статията се намира онлайн, се дава и хипервръзка към нея.</p>

5. Уебсайтове

а)

Термин:

черен списък

Източник на термина:

Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, дирекция „Информационни технологии“, речник „Е-термини в информационното общество“, 2019 г. (14.10.2019 г.)

б)

Термин

зоонозна бактерия

Източник на термина:

БАБХ. Център за оценка на риска. Антимикробна резистентност при зоонозни и индикаторни бактерии, изолирани от хора, животни и храни в Европейския съюз през 2010 г. (14.10.2019 г.)

в)

Контекст:

Данните за анализа на резистентност към антибактериални средства (РАБС) на **зоонозни** и индикаторни **бактерии** изолирани от хора, животни и храни в Европа през 2014 година са получени от 28 държави членки (ДЧ)*.

Източник на контекста:

Ликов, Б. Резистентност на метицилин-резистентни *Staphylococcus aureus* (MRSA) към антибактериални средства през 2014 - анализ на EFSA и ECDC. БАБХ, 2016. (14.10.2019 г.)

г)

Определение:

аеростатите са летателни апарати, по-леки от въздуха, които използват плаваемостта, за да се придвижват във въздуха, по същия начин, по който корабите се придвижват по водата

Източник на определението:

„Летателен апарат“. Уикипедия. (14.10.2019 г.)

д)

Източник на термина:

Национална служба за съвети в земеделието > Библиотека > Животновъдство > Птицевъдство > Кокошки > Отглеждането на кокошки носачки в уголемени клетки, (22.10.2019 г.)

ИЛИ

Източник на термина:

Motointegrator.com > Масла, течности и греси > Двигателните масла във въпроси и отговори – ръководство (27.9.2019 г.)

Посочва се организацията, на чийто уебсайт се намира цитираната информация, както и заглавието на съответната рубрика или статия. Електронната препратка се включва с функцията „Добави връзка“* в полетата за източник на термина, източник на определението, източник на контекста и т.н. Когато от конкретната страница не е ясно на коя организация е сайтът, това се установява чрез отваряне на началната страница. В някои случаи вместо наименование на организация може да се даде наименованието на самия уебсайт. Когато уебсайтът има ясно проследима структура, която води до цитираната страница, тя може да бъде представена с помощта на знака „>“, отделен с интервал от двете страни.

*
Добави връзка

Текст:

URL:

http://

Затвори ОК

4. ОЦЕНКА НА ТЕРМИНА

Прилагат се правилата за поставяне на оценки на термините, установени в [Наръчника за IATE](#). Ако в дадена статия в IATE има няколко термина, въведени от различни институции, да се слага оценката „*Предпочитан*“ на един от тях единствено ако това е съгласувано между отделните институции.

5. БЕЛЕЖКА ОТНОСНО ЕЗИКОВАТА УПОТРЕБА

В бележката относно езиковата употреба следва да се коментират чисто езикови особености в използването на термина като напр. главна или малка буква, единствено или множествено число, слято, полуслято или разделно писане, евентуално варианти в предлога и дублетни форми, но не и синоними.

6. ВНАСЯНЕ НА ПРОМЕНИ В СТАТИИ НА ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

За внасянето на промени в статиите на друга институция се прилагат правилата и насоките, установени в точка 19.1. INTERINSTITUTIONAL UPDATE от [Наръчника за IATE](#), както и установените практики, договорени на междуинституционално равнище между българските терминолози от институциите и органите на ЕС и описани в протоколите от съответните срещи.

7. ДОБРИ ПРАКТИКИ ПРИ ГРАФИЧНОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА СТАТИИТЕ

7.1 Български нормативни актове — когато се прави хипервръзка, добра практика е тя да се отнася само до заглавието на акта, а подробностите за публикуването в Държавен вестник може да се отделят на нов ред, за да се разграничат от автоматично генерираната дата на консултация:

Термин:	минимална употреба
Източник на термина:	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета
	Закон за защита на растенията. (29.1.2020 г.) Обн. ДВ. бр.61 от 25 юли 2014 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 февруари 2019 г.
	
Надеждност:	★★★

Термин:	минимална употреба
Източник на термина:	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета
	Закон за защита на растенията. (29.1.2020 г.) Обн. ДВ. бр.61 от 25 юли 2014 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 февруари 2019 г.

7.2 Български нормативни актове — ако трябва да се посочи конкретна разпоредба от нормативен акт, тя може да се добави на първия ред след наименованието на акта:

Термин

минимална употреба

Източник на термина:

Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета

Закон за защита на растенията, член 60 (11.3.2020 г.)

Обн. ДВ. бр.61 от 25 юли 2014 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 февруари 2019 г.

7.3 Когато използваният източник не съществува на български език, добра практика е включването на бележка за това в курсив:

Определение:	проект с финансиране от Съвета на Европа и Европейския съюз, чиято цел е да се утвърждава свободата на словото и медиите, като акцентът се поставя върху съдебната власт в Югоизточна Европа
Източник на определението:	Council-BG въз основа на Council of Europe Office in Belgrade > Completed projects in Serbia (на англ. ез.) (10.1.2020 г.)

7.4 Като общо правило хипервръзката се отнася до използвания за източник документ. Добра практика е да се посочи също на чий уебсайт се намира той:

Кратка форма	Принципи за статута на националните институции
Източник на термина:	Министерски съвет. Портал за обществени консултации. Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за омбудсмана (10.1.2020 г.)
Надеждност:	★★
Собственик:	Council

7.5 Когато цитираната информация е от информационна агенция или онлайн издание, добра практика е да се включи и датата на новината/съобщението за повече актуалност:

Термин:	Международна харта за правата на човека
Източник на термина:	Investor.bg. Всеобщата декларация за правата на човека отбелязва своята 70-годишнина, 7 декември 2018 г. (10.1.2020 г.)
Надеждност:	★★★

Тази добра практика може да е полезна и при съобщения до медиите или еднотипни заглавия с цел по-голяма яснота преди колко време е изготвен документът:

Кратка форма:	Конвенция за домашните работници
Източник на термина:	Българска стопанска камара. България в навечерието на 100-годишнината на МОТ – достижения, предизвикателства и възможности, 28 юни 2019 г. (10.1.2020 г.)
Надеждност:	★★

Context:	„Въпреки че споразумението за разрешаване на конфликта в Южен Судан продължава да бъде в основата на процеса, обсъжданията трябва да отразяват реалностите на място. ЕС продължава да е дълбоко обезпокоен от продължаващите сражения, тежките нарушения на човешките права и проявите на малтретиране, които причиняват ужасяващи страдания на хората и заради които страната е в развалини.“
Context reference:	Южен Судан – Заключение на Съвета (16 април 2018 г.) (10.1.2020 г.)
Owner:	Council

7.6 Когато за съставяне на определение или друга бележка е използван повече от един източник, добра практика е всеки от тях да се въвежда отделно след пояснението „[Автор] въз основа на:“

Источник на определението:	обществото в мусолиманския свят Council-BG въз основа на: – „Шариат“. Уикипедия (13.1.2020 г.) – доц. д-р Мира Майер, „Шариат, джихад, фундаментализъм и ислямизъм“ (13.1.2020 г.)
----------------------------	---

7.7 При вътрешни препратки към други статии в ИАТЕ се прави следното разграничение:

— ако препратката е в рамките на определение или бележка, добра практика е цитираният термин да е в курсив, а вътрешната препратка — в квадратни скоби:

Определение:	делегиран акт на Комисията с цел допълване на <i>Финансовия регламент [IAТЕ:3573431]</i> с основни финансови правила за органите, които са създадени съгласноДФЕС и съгласно Договора за Евратом и които имат правосубектност и получават средства за сметка на бюджета на ЕС
Источник на определението:	Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, член 70
Собственик:	Council

— ако се правят няколко препратки с бележка или въведението „Вж. също:“ добра практика е всяка да се изрежда на нов ред в курсив без кавички и без отделяне на препратката със скоби:

Бележка:	Другите две категории собствени ресурси са: – <i>собствен ресурс на база ДДС</i> IATE:160213 – <i>собствен ресурс на база БНД</i> IATE:2222308
Източник на бележката:	Council-BG
Собственик:	Council